

УДК 792.01"20/21"

Сигида Г. А.¹, Ярцева В. В.²

¹ старш. викл. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. ФЕУ-413 НУ «Запорізька політехніка»

ІДЕЇ «ТЕАТРУ АБСУРДУ» НА МЕЖІ СТОЛІТЬ

Тема оновлення музично-театральних жанрів другої половини ХХ – початку ХХІ століття є надзвичайно актуальною та цікавить сьогодні не тільки музикознавців, а й культурологів, режисерів,

художників. Балансуючи між такими полярними поняттями як елітарність і масова популяризація, високий професіоналізм і дилетантизм, сучасний музичний театр розшаровується на певні підвиди, створюючи безмежну різноманітність напрямів і течій. У нашій роботі ми звертаємося до радикального та справді революційного явища в драматичному театрі XX століття – «театру абсурду».

У пошуку актуального та правдивого театру абсурдисти прагнули до тотального оновлення мови, змісту та ідей, намагаючись уникнути того глухого кута, у який, на їхню думку, потрапив масовий театр. Виникнення театру абсурду можна датувати 1950 роком, появою спектаклю Ежена Іонеску «Голомоза співачка» («The Bald Soprano») у Франції. Окрему увагу необхідно звернути на філософію екзистенціалізму, яка якнайглибше вплинула на естетику абсурдизму. Можна навіть сказати, що певною мірою ідеї абсурду – це доведені до абсолюту ідеї екзистенціалізму. Головну трагедію абсурдисти бачили в екзистенційній проблемі буття, що була своєрідною трагедією сьогодення. Герой переставав бути винятковим, неповторним, він ставав лише персонажем у масці (звідси – «театр насмішки»). Автори показували подібність ситуацій, стосунків між людьми, ставлення до життя тощо. У цьому «конвеєрі» ситуацій між знеособленими, уніфікованими персонажами особливо гостро можна було побачити абсурдність людських бажань, мрій та страхів і людського буття в цілому. Окремо хочеться сказати про неабияку «музичність» багатьох творів театру абсурду. Розпад мовлення, який став наслідком порушення раціональної логічної лінії, змістив акцент основного призначення вербальної складової. Усупереч оповідальності та поступовості викладення автори розбивають не тільки форму та речення, а й навіть окремі слова. Таким чином, слова стають комбінаціями звуків (часто ритмічно організованих), які періодично «врываються» в текст та функціонують у ньому аналогічно до художніх ілюстрацій. Прикладом може бути «Гра» С. Беккета.

Джерела «театру абсурду» в українській драматургії вітчизняні науковці віднаходять ще у XIX сторіччі. Так, драматург і дослідник Володимир Діброва вбачає елементи поетики «театру абсурду» в українському водевілі М. Кропивницького (початок XX століття). У творчості драматурга наявна вдала композиційна еkleктика сатиричних елементів і карнавальної стихії, завдяки яким автор розбудовує змістову складову. Одним із перших почав використовувати форманти «театру абсурду» у своїй творчості Микола Куліш. У його драмі поєдналося трагічне з комічним, потворне з прекрасним, індивідуалізм і сильно розвинений соціально-політичний інстинкт, національний патріотизм і

міжнародний універсалізм, гумор і патетика. Дійові особи абсурдистських творів нагадують маріонеток. Вони є образами-схемами, виразниками певної ідеї. Персонажі навіть не завжди мають імена. У п'єсах драматургів-абсурдистів відсутні позитивні герої. Зазвичай їхні персонажі морально скалічені, не мають гідності.

Перш за все, драми “абсурдистів”, які шокували і глядачів, і критиків, нехтували драматичними канонами, застарілими театральними нормами, умовними обмеженнями. Бунт авторів “театру абсурду” – це бунт проти будь-якого регламенту, проти “здорового глузду” й нормативності. Сьогодні на тлі складності та неоднозначності політичних, соціальних та економічних процесів виникає чимало конфліктних ситуацій як у житті суспільства загалом, так і в житті окремої особистості, які неможливо збагнути, спираючись виключно на раціоналістичні концепції. Постала психологічна проблема ноогенного неврозу (В. Франкл), пов'язана із втратою смислу чи смаку життя. Естетика театру абсурду пов'язана з життям людей, досвідом їхніх переживань, з відчуттям, що абсолютно все безглузде та ірраціональне, що людина з самого народження перебуває в непоясненій і непояснюваній ситуації. Цей театр підпадає під ключові поняття постмодернізму: ризома, надреалізм, лабіринт, бунт проти авторитетів тощо.